

ماهنامه ریسک کشوری فوریه ۲۰۱۰

گروه ریسک کشوری و همکاریهای بین المللی

صندوق ضمانت صادرات ایران

ترکیه

امارات

جامائیکا

کاستاریکا

اوکراین

نیجر

مصر

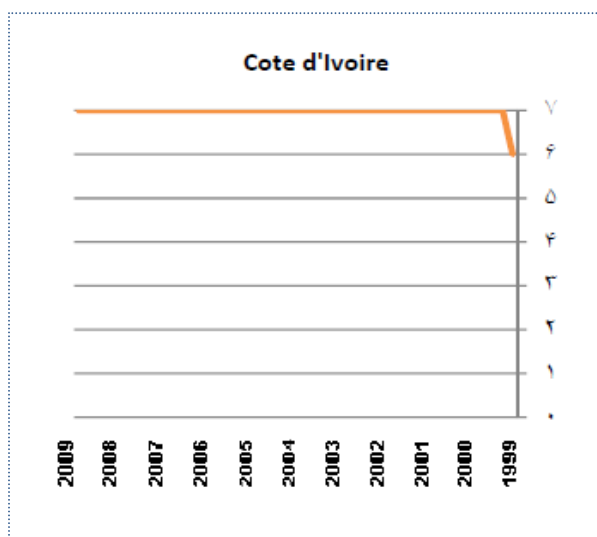
ساحل عاج

اسفند ماه ۸۸

آفریقا

ساحل عاج: تشدید بحران سیاسی پس از تصمیمات جنجالی گابو

وقایع: تصمیم رییس جمهور گابو برای انحلال دولت و کمیسیون انتخابات، آشفتگی سیاسی این کشور را تشدید نموده است. موضوع تکراری هویت ساحل عاجی رای دهندگان همچنان مانع مهمی در فرآیند انتخابات محسوب می شود. این در حالی است که گابو این تصمیم را با ادعای تقلب در آماده سازی فهرستی توجیه کرده که هزاران نفر از اتباع غیرساحل عاجی را در بر خواهد داشت و انتظار می رود اساساً به نامزد مخالف رای بدهند. اقدام رئیس جمهور از سوی مخالفان با اعتراض شدیدی روبرو شد. بطوریکه آنها پس از گفتگوهای طولانی و توافق برای تشکیل مجدد کمیسیون انتخاباتی، به دولت جدید که اخیراً از سوی نخست وزیر سورو تشکیل شده، خواهند پیوست.

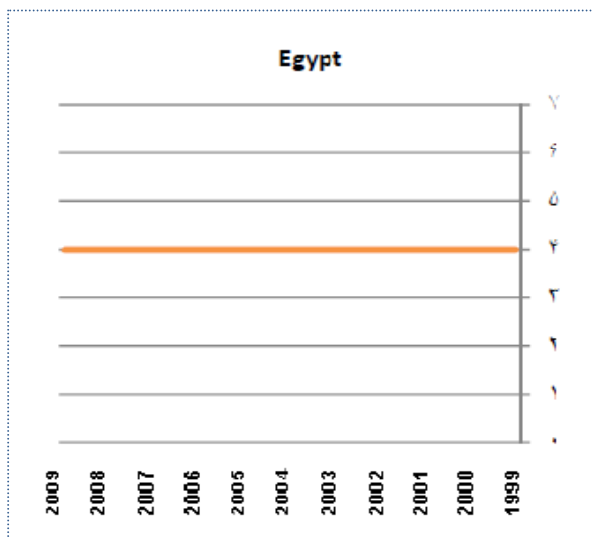
تاثیر بر ریسک کشوری: بحران سیاسی ساحل عاج به نقطه حساسی رسیده است. تصمیمات گابو و تعویق دوباره انتخابات ریاست جمهوری از ماه مارس به می، سرانجام ممکن است به واکنشهای خشونت آمیز شورشیانی که در شمال کشور هستند و تنها برخی از آنها خلع سلاح شده اند و نیز حامیان آنها منجر شود. آنها ممکن است به منظور حضور در رقابت سیاسی، بر روی عدم تحمل اتباع ساحل عاج سرمایه گذاری کنند. شایان

ذکر آنکه برغم درخواست خارجی برای حفظ صلح، خطر ناآرامی داخلی و بدتر شدن ریسک سیاسی بطور قابل

توجهی افزایش که تازه‌ترین اعتراض‌های خشونت بار در سراسر این کشور (گرچه تاکنون شمار راهپیمایان محدود بوده است)، می‌تواند نخستین نشانه چنین تهدیدی باشد.

مصر: اعمال سختگیری بر اخوان المسلمین در آستانه انتخابات

وقایع: بیش از ۱۲ تن از اعضای رده بالای اخوان المسلمین مصر در ماه فوریه به اتهام مشکوک برپایی واحدهای نظامی محلی دستگیر شدند. این جنبش همواره اقدامات خشونت آمیز را تفسیح نموده، اما با وجود آنکه به طور رسمی تحریم شده است، با اینحال مقامات مصری آن را تحمل می‌کنند. اخوان المسلمین به دلیل فعالیتهای اجتماعی‌اش در میان جمعیت فقیر این کشور از محبوبیت گسترده‌ای برخوردار است. شایان ذکر آنکه با توجه به برگزاری انتخابات عمومی که برای سالجاری برنامه‌ریزی شده است، مقامات مصری اقدامات بیرحمانه‌ای را بر ضد جنبش مذکور آغاز نموده‌اند. همچنین دولت مصر در نظر دارد از تکرار انتخابات سال ۲۰۰۵ (که در آن نامزدهای اخوان المسلمین مجبور شدند به عنوان نامزدهای مستقل شرکت کنند و توانستند حدود ۲۰٪ کرسیهای پارلمان را به دست آورند) جلوگیری کند.

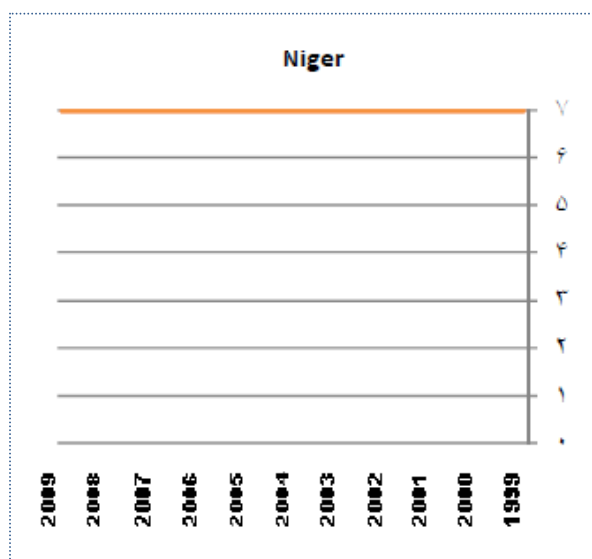
تأثیر بر ریسک کشوری: کشور مصر به لحاظ سیاسی

دوران آشفته‌ای را پشت سر می‌گذارد که انتظار می‌رود با سرکوب فزاینده‌ای همراه باشد. تجدید حیات اخیر رهبری اخوان المسلمین، دلیلی بر این باور است که این جنبش تمرکزش را به سمت فعالیتهای اجتماعی اصلی خود تغییر داده است. با این حال، مقامات مصری ترجیح می‌دهند با واردکردن ضربات تشکیلاتی عمده به این جنبش، در حاشیه امنیت قرار بگیرند. این در حالی است که دولت با تحریم جشن‌های مربوط

به بازگشت محمد البرادعی به مصر (برنده سابق جایزه صلح نوبل) خشم خود را نمایان کرد. شایان ذکر آنکه آقای البرادعی تمایل خود را به شرکت در انتخابات ریاست جمهوری سال آینده، در صورت آزاد و سالم بودن، نشان داده است. گذشته از بعید بودن تحقق چنین امری، هنوز روشن نیست که آیا رییس جمهور مسن، حسنی مبارک، خود، کشور را اداره می‌کند و یا اینکه فرزند وی و یا فرد دیگری را برای جانشینی آماده خواهد کرد. به هر روی، در ۱۸ ماه آینده، سیاست، نکته عطفی در کشور مصر خواهد بود.

نیجر: برکناری رییس جمهور از سوی گروهی از نظامیان و قول برگزاری انتخابات

وقایع: کشور نیجر کودتای جدیدی را تجربه نمود که نخستین کودتا از سال ۱۹۹۹، زمانیکه رییس جمهور مخلوع قدرت را در اختیار گرفته بود، محسوب می‌شود. در چند ماه گذشته، اقدامات بحث برانگیز آقای تانجا با هدف تمدید دوره خود و اعطای اختیارات نامحدود برای ریاست جمهوری، انتقادهای شدیدی را از سوی مخالفان و سازمانهای منطقه‌ای موجب شده بود. وجود محیط پرتنش و عدم اعطای امتیازات از سوی تانجا به حمله گروهی از نظامیان به کاخ ریاست جمهوری منجر شد که پس از بروز درگیریهای مسلحانه میان سربازان، تانجا دستگیر، دولت منحل و قانون اساسی نیز تعلیق شد. پس از کودتا، سرهنگ سالو جیبو رهبر شورای عالی احیای دموکراسی، که چهره‌ای ناشناخته محسوب می‌شود، رئیس موقت حکومت نیجر گردید. او یک غیرنظامی به نام ماهامادو داندا را به عنوان نخست وزیر موقت برگزید. شایان ذکر آنکه جیبو اعلام نموده همه پرسى درباره قانون اساسی جدید را پیش از انتخابات برگزار خواهد کرد.

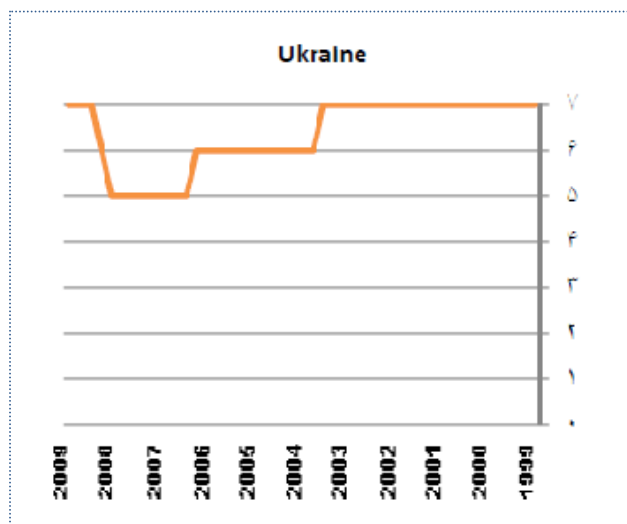
تاثیر بر ریسک کشوری: حمایت ضروری ارتش از

تانجا از بین رفته و این بدان معناست که نیجر دوباره فرصت تنفس سیاسی را از طریق کودتای نظامی تجربه خواهد نمود. گرچه این کودتا محکومیت بین‌المللی را بدنبال داشته اما قرائن ضمنی وجود دارد که دموکراسی اکنون نسبت به گذشته بخت بیشتری را برای تجدید حیات خود دارد. همچنین تماسهای ابتدایی با سازمان ملل و اتحادیه آفریقا نشان می‌دهد که شورای عالی احیای دموکراسی اوضاع سیاسی را به روال عادی بازخواهد گرداند. گرچه از دید امنیتی در

کوتاه مدت، خطر بی‌ثباتی و ناآرامی با وجود مخالفت سیاستمداران و مردم با دولت تانجا بسیار محدود به نظر می‌رسد، اما ابهام و ترس از تکرار شدن تجربه موریتانی و ماندن شبه نظامیان در قدرت، خطر بی‌ثباتی را تا زمان ساماندهی انتخابات به همراه خواهد داشت. شایان ذکر آنکه جدول زمانی انتخابات و جزئیات ترکیب دولت هنوز ارائه نشده و مشخص نیست که موضع دولت نیجر در برابر سرمایه‌گذاران خارجی در بخش معدن و بخش سودآور اورانیم چه خواهد بود.

اوکراین: انتخاب یانوکویچ به ریاست جمهوری، تداوم بن بست سیاسی

وقایع: ویکتور یانوکویچ در دور دوم انتخابات ریاست جمهوری که صحت آن نیز تأیید گردیده به پیروزی رسید. او با کسب ۴۸/۹٪ آراء، نخست وزیر یولیا تیموشنکو را (که ۴۵/۴٪ آراء را بخود اختصاص داده بود)، پشت سر گذاشت. تیموشنکو با این ادعا که بی قانونی‌های بسیاری در جبهه شرقی آقای یانوکویچ رخ داده، نتیجه این انتخابات را قبول ننمود. در عین حال او اقدامات قانونی را متوقف نمود و راه را برای سوگند خوردن یانوکویچ هموار ساخت. شایان ذکر آنکه خانم تیموشنکو کناره‌گیری از نخست وزیری را نمی‌پذیرد و این موضوع، مسائل داخلی اوکراین را تحت تاثیر قرار خواهد داد.

تأثیر بر ریسک کشوری: گرچه با انتخاب رییس

جمهور جدید یک مانع از سر راه برداشته شده است، اما موانع بسیاری همچنان وجود دارند. در حال حاضر حزب مناطق یانوکویچ اکثریت پارلمانی را در اختیار ندارد. اگر تلاش یانوکویچ برای کسب اکثریتی جدید موفقیت‌آمیز باشد، او می‌تواند تیموشنکو را برکنار نموده و دولتی جدید را برگزیند. با این وجود اگر ائتلاف موثری شکل نگیرد، امکان برگزاری انتخابات زودهنگام با

نتیجه‌ای غیرقابل پیش‌بینی وجود خواهد داشت. به‌رحال ائتلاف جدید هرچه باشد، باید با واقعیت‌های مالی روبرو شده و بودجه‌ای سختگیرانه را اتخاذ کند. همچنین بدون بهبود وضعیت مالی، ادامه پشتیبانی صندوق بین‌المللی پول، دور از انتظار است. این در حالی است که تامین پولی کسری بودجه از سوی بانک مرکزی نیز ناپایدار می‌باشد.

کاستاریکا: انتخاب لورا چین چیلا به عنوان اولین رییس جمهور زن

رویداد: خانم لورا چین چیلا¹، عضو حزب میانه‌روی آزادیبخش ملی (PLN) در انتخابات ریاست جمهوری به پیروزی رسید. او وعده داد که سیاست بازار آزاد رئیس جمهور قبلی، آقای آریاس (نظیر خصوصی سازی، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، پیشبرد توافقنامه تجارت آزاد با چین و دیگر کشورها) را دنبال نموده و امنیت را ارتقاء خواهد داد. در عین حال حزب چین چیلا نتوانست در انتخابات همزمان قانونگذاری، اکثریت را در کنگره به دست آورد. آقای آریاس در هنگام زمامداریش موافقت نامه بسیار بحث برانگیز تجارت آزاد آمریکای مرکزی (CAFTA) را از تصویب گذراند. از آنجا که حزب مخالف سیاست بازار آزاد، شماری از صندلیهای کنگره را از دست داد، انتظار می‌رود فرآیند خصوصی سازی، بویژه در بخش برق، همچنان ادامه یابد. همچنین بدلیل آنکه اقتصاد این کشور از بحران جهانی مستثنی نبود، دولت به منظور تقویت ذخایر بین‌المللی خود (که بدنبال کاهش صادرات، کاهش یافته بود) موافقتنامه احتیاطی را در آوریل ۲۰۰۹ با صندوق بین‌المللی پول امضاء نمود. اخیراً اقتصاد کاستاریکا نخستین علائم بهبود را نشان داده و ذخایر بین‌المللی دوباره در حال افزایش هستند.

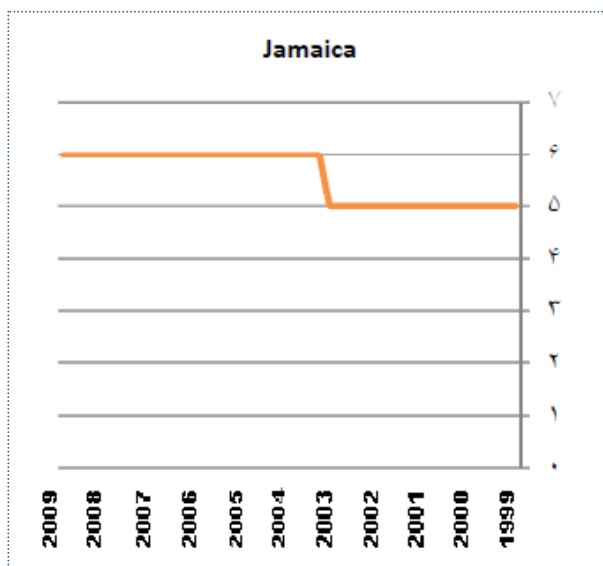

تاثیر بر ریسک کشوری: صحنه سیاسی کاستاریکا بسیار باثبات بنظر می‌رسد. با انتخاب خانم چین چیلا، سیاستهای بازار آزاد رئیس جمهور قبلی احتمالاً ادامه خواهد داشت.

¹ - Laura Chinchilla

جامایکا: تصویب موافقت‌نامه احتیاطی ۲۷ ماهه از سوی صندوق بین‌المللی پول

وقایع: صندوق بین‌المللی پول موافقت‌نامه جدید ۲۷ ماهه‌ای را با جامایکا به ارزش ۱/۲۷ میلیارد دلار تصویب کرد که حدود ۶۴۰ میلیون دلار آن باید فوراً پرداخت شود. این توافق‌نامه به مقابله با ضعفهای ساختاری اقتصاد (از جمله رشد پایین و بار بدهی بالا) کمک خواهد کرد. با توجه به بحران اقتصاد جهانی، تولید بوکسیت و آلومینیوم و صادرات این کشور به همراه حواله‌جات شدیداً کاهش یافتند. بخش جهانگردی نیز از بحران تاثیر پذیرفته اما در مقایسه با سایر کشورهای منطقه کاراییب عکس‌العمل مناسبی از خود نشان داده است. به دلیل گزینه‌های محدود تامین مالی، دولت ناچار شده است به منظور جبران کاهش درآمد، مالیاتها را افزایش بدهد. شایان ذکر آنکه مقامات دولتی شرکتهای زیان ده را محروم نموده و برنامه تبادل بدهی داخلی را آغاز کرده‌اند که این امر علاوه بر اینکه سبب می‌شود در سه سال آینده به میزان ۳ درصد تولید ناخالص داخلی کمتر بهره بدهند، کاهش ۶۵ درصدی بدهی سررسیدشده را نیز به دنبال خواهد داشت.

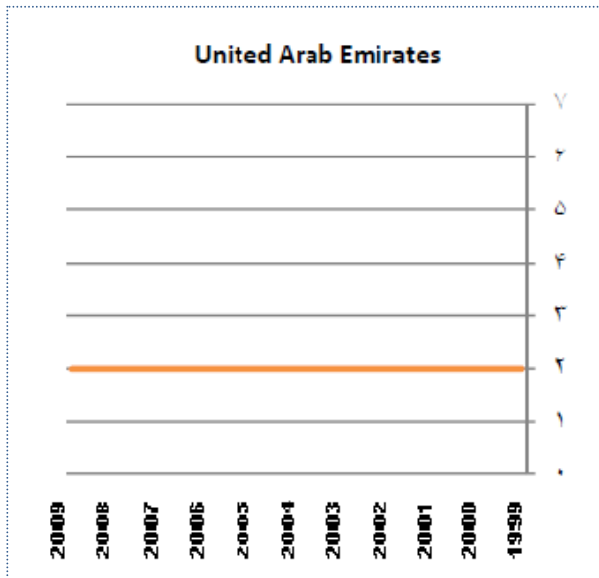
تاثیر بر ریسک کشوری: پس از ماهها گفتگو، موافقت‌نامه صندوق بین‌المللی پول خبر خوبی محسوب می‌شود، زیرا این امر راه را برای اصلاحات ساختاری مورد نیاز هموار نموده و به همراه تبادل بدهی داخلی نگرانیهای نقدینگی کوتاه مدت (شکافهای مالی و تراز پرداختها در تامین مالی) را برطرف می‌نماید.

خاورمیانه

دوبی: تداوم ابهام درباره تجدید ساختار بدهی ها در یک محیط اقتصادی بسیار دشوار

وقایع: مذاکرات مربوط به تجدید ساختار بدهی ۲۲ میلیارد دلاری شرکت Dubai World's ادامه دارد، اما پیش‌بینی نمی‌شود که این موضوع به زودی حل و فصل شود. دولت امارات به بستنکاران Dubai World's اعلام نمود که با اعطای مبلغ ۶ میلیارد دلاری که به شرکت سرمایه‌گذاری دولتی دبی وام داده است، با آنها

معامله‌ای یکسان خواهد شد. علاوه بر این وام، Dubai World's به منظور ایفای تعهدات آینده خود به نقدینگی بیشتری نیاز دارد و از اینرو می‌خواهد چندین دارایی غیراستراتژیک خود را بفروشد.

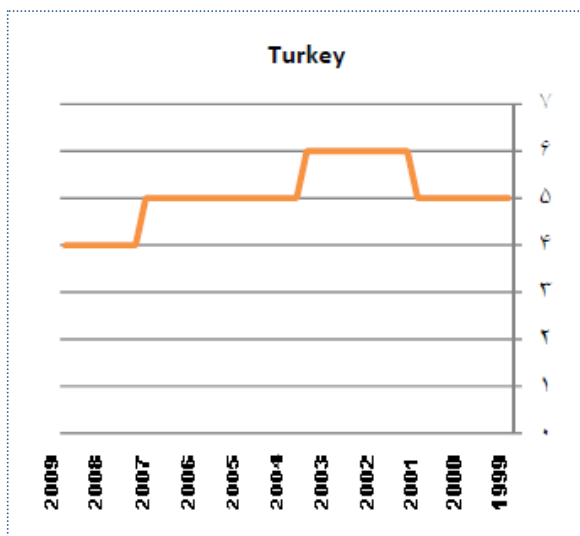

تأثیر بر ریسک کشور: برغم حمایت مالی آشکار همسایه نفت خیز، ابوظبی، تحولات جدید دویی بندرت برای سرمایه‌گذاران اطمینان خاطر فراهم نموده است. هزینه بالای قصور بدهی دویی نشاندهنده ابهام کلی درباره ظرفیت Dubai World's در بازپرداخت کامل بدهی‌ها، فقدان شفافیت در فرآیند مذاکرات و فقدان ضمانت در خصوص حمایت از همه شرکتهای دولتی می‌باشد. مادامیکه مشکلات مالی دبی حل نشوند وجهه آن به عنوان محور عمده تجاری منطقه و بانکداری سالم در

امارات، احتمالاً بهبود نمی‌یابد. همچنین با در نظر گرفتن چشم‌انداز کوتاه‌مدت ناامیدکننده در بخش مسکن، می‌توان شاهد جابجایی منطقه‌ای شماری از فعالیتهای سرمایه‌گذاران خارجی به مکانهای باثبات‌تر بود.

گزارش اختصاصی از ترکیه

ترکیه در سال گذشته در برابر بحران اقتصاد جهانی بویژه در مقایسه با بحرانهای گذشته، عکس‌العمل بسیار

مناسبی را از خود نشان داد. این کشور گرچه مجبور بود بخشی از بار رکود ناشی از بحران را تحمل کند اما دچار بحران اعتماد نگردید و مانند بسیاری از اقتصادهای دیگر منطقه به حمایت مالی صندوق بین‌المللی پول نیازمند نبود. درحالیکه اقتصاد ترکیه سالانه و در سه ماهه نخست ۲۰۰۹ حدود ۱۵٪ رکود داشت و بیم آن می‌رفت که کشور مذکور با مشکل جدی روبرو شود اما این موضوع به واقعیت نپیوست. رویهمرفته، از آنجا که ترکیه از روابط تجاری قوی با اتحادیه اروپا برخوردار بوده و اکنون به عنوان کشور

محوری تولیدکننده بازار این اتحادیه فعالیت می‌کند، عوامل خارجی نسبت به ضعفهای داخلی در رکود این کشور تاثیر بیشتری دارند. شایان ذکر آنکه رکود اتحادیه اروپا کاهش شدید تولید را در ترکیه به دنبال داشت، به گونه‌ای که اقتصاد ترکیه در سه ماهه نخست ۲۰۰۹ با وضعیت دشواری روبرو شد.

ورود ترکیه به بحران در شرایط کاملاً سالم

برخلاف شوکهای گذشته، ترکیه سیاستهای چرخشی متقابل را بدون برانگیختن بحران نرخ ارز اتخاذ کرده است. از اینرو در سالهای گذشته پیشرفت بسیاری در کاهش کسری دولتی، سطح کلی بدهی و فشار تورم حاصل شده است. سالم سازی نظام بانکی که پس از بحران مالی ۲۰۰۱ صورت گرفت ترکیه را در شرایطی وارد بحران نمود که این کشور از بخش مالی موازنه شده و پرمایه برخوردار بود و کمتر در معرض داراییهای زهرآگین قرار داشت. نرخ بهره و تورم نیز برای نخستین بار در تاریخ ترکیه، تک رقمی شدند. از اینرو دولت موفق گردید تا از فرار سرمایه، فروپاشی نظام پولی، تورم غیرقابل کنترل و افزایش نرخ بهره پیشگیری کند. همچنین دولت، حتی در اوج بحران، توانست بنحو بسیار آسان از بازارهای مالی بهره‌برداری کند که همین رویه نیز برای بانکهای داخلی که وامهای سندیکایی را ضمانت کرده‌اند، بکار می‌رود. معهدا در سال ۲۰۰۹ بیکاری شدیداً افزایش یافت و با وجود پیش بینی بهبود رشد سال ۲۰۱۰ به میزان ۳/۵ تا ۴٪، این میزان رشد جهت ایجاد شغل‌های جدید برای نیروی کار وسیع این کشور کافی نیست. محدودیت دیگر به بهبود سریع وامدهی بانکها مربوط می‌شود، زیرا برغم تسهیل کافی سیاستهای پولی، درحالیکه اعطای اعتبار به بخش خصوصی راکد بوده است، بانکها عمدتاً وامدهی را به دولت افزایش داده‌اند.

وجود ابهام بدلیل سیاست بودجه‌ای و افزایش تنش میان دولت و ارتش

کسری بودجه غیرقابل کنترل دولت ریسک مهمی برای اقتصاد ترکیه محسوب می‌شود. برغم موفقیت‌های گسترده در کاهش نسبت بدهی، بدهی کلی دولت هنوز هم بالاست که این امر حفظ وضعیت انبساط مالی کنونی را محدود می‌کند. همچنین، نیاز تامین مالی قابل ملاحظه دولت، این ریسک را دنبال دارد که جایی را برای استقراض بخش خصوصی باقی نگذاشته و مانع بهبود اقتصادی گردد. از اینرو، تهیه چارچوب مالی تفصیلی و واقع‌گرایانه برای میان مدت مطلوب می‌باشد که این موضوع می‌تواند بخشی از موافقت‌نامه جدید صندوق بین‌المللی پول باشد. با وجود مذاکره ترکیه با صندوق که از آغاز بحران اقتصادی انجام شده، همچنانکه میزان دشواری مالی محل بحث است، این مذاکرات تاکنون به تفاهم جدیدی منجر نشده است.

دلیل دیگر نگرانی، افزایش تنش میان حزب میانه رو اسلامی آک به رهبری نخست وزیر اردوغان و مخالفان سکولار آن به رهبری ارتش ترکیه است. ترس ارتش از این است که دولت، حذف ویژگی سکولار دولت ترکیه

را در دستور کار داشته باشد. رابطه این دو زمانی به وخامت گرایید که دولت با انجام یک رشته اصلاحات با هدف محدود کردن اختیارات ژنرالها آشکارا با ارتش مقابله نمود. این در حالی است که دولت ترکیه از پشتیبانی اتحادیه اروپا برخوردار است و می‌خواهد ترکیه را به سوی یک دموکراسی تمام عیار با قانون اساسی مدنی به پیش ببرد که در آن ژنرالها باید در برابر سیاستمداران برگزیده پاسخگو باشند. پس از دستگیری تعدادی از افسران بلندپایه سابق در ماه فوریه، که بخشی از یک تحقیق بزرگ درباره توطئه‌هایی برای بی‌ثبات کردن جامعه از راه یک رشته حملات خشونت آمیز برای توجیه دخالت ارتش بود، این تنش باز هم بالا گرفت که تضاد آشکار پیش رو را نشان می‌دهد. بدنبال دخالت رییس جمهور گل، هردو طرف اعلام کردند نسبت به جلوگیری از افزایش بیشتر تنشها متعهد خواهند بود که پس از اعلام اخیر فرمانده ستاد ارتش در مورد سپری شدن دوران کودتاهای نظامی (آخرین کودتا به سالهای ۱۹۸۳-۱۹۸۰ برمی‌گردد)، این موضوع به عنوان تعهدی دیگر از سوی ارتش در جهت احترام به حاکمیت قانون تعبیر می‌شود. بااینهمه ممکن است تلاش جدیدی برای تحریم حزب آک صورت پذیرد. این در حالی است که نخستین تلاش دو سال قبل با شکست روبرو شد. دولت به نوبه خود برای امکان برگزاری همه‌پرسی قانون اساسی جدید برای جایگزینی قانون اساسی نظامی قبلی در حال مبارزه بوده و امید دارد که بدین وسیله بتواند اختیارات قانونی مستحکمی بدست آورد، زیرا در صورت وقوع چنین امری، زیرپا گذاشتن افکار عمومی از سوی ژنرالها و متحدانشان کار بسیار سختی خواهد بود.

بر خلاف انتظار همگان، ترکیه، بحران اقتصادی را نسبتاً به آسانی پشت سر گذاشته است. زیرا این کشور از آنچه در آغاز پنداشته می‌شد، بسیار آماده‌تر بود. اعتبار سیاسی ترکیه در دهه گذشته بسیار بهبود یافته است. همچنین بحران گذشته مانند آزمایش تورنسل بود که ترکیه با آسانی قابل ملاحظه‌ای از آن عبور کرده است. در عین حال وخامت مالی و افزایش تنش میان دولت و مخالفان سکولار، نگرانیهای عمده آینده نزدیک محسوب می‌شوند.

صندوق ضمانت صادرات ایران بعنوان اولین موسسه اعتبار صادراتی تاسیس شده در خاورمیانه با صدور انواع بیمه نامه ها، ضمانت نامه‌ها و ارائه سایر خدمات مالی از صادرکنندگان کشور حمایت می‌نماید. در بیمه‌نامه‌ها ریسک عدم وصول مطالبات صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و یا بانکهای تامین مالی کننده ایشان از خریداران خارجی و بانکهای خارجی در بازارهای هدف تضمین می‌گردد. ضمانتهای صندوق نیز به صادرکنندگان در جذب تامین مالی از بانکها، قبل و بعد از حمل کمک می‌نماید. اعتبار سنجی خریداران خارجی و سایر خدمات صندوق نیز در بسیاری از موارد راهگشای صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و بانکهای ایرانی فعال در حوزه صادرات می‌باشد. نقشی که این موسسه در ایران ایفا می‌نماید همان نقشی است که در آلمان بر عهده هرمس، در ایتالیا: ساچه، در فرانسه: کوفاس، در ژاپن: Nexi و در چین بر عهده Sinosure قرار دارد. واحد ریسک کشوری و همکاریهای بین المللی بمنظور کاهش ریسک صادرات و سرمایه‌گذاری ایرانیان در سایر کشورها و همچنین اطلاع رسانیهای لازم، ضمن ارزیابی ریسک بانکها و کشورها، اقدام به تهیه یا ترجمه گزارشات مختلف در حوزه‌های ریسک کشوری، اوضاع اقتصادی، تامین مالی، بیمه اعتباری، فعالیت هم‌تایان و سایر موارد مرتبط می‌نماید.

پست الکترونیک: intl@egfi.org وب سایت: www.egfi.org.ir